

Zmes.

XXXV.

Č. g. urednik! Čudne reči se dandanes dogajajo. Le pomislite, na Kitajskem hočejo ljudsko šolo preosnovati in upeljati — o horrile dictu — realije, katere bi naši klerikalci najraje vrgli v smetišnico, če bi imeli dovolj moči. Kaj li porečejo k temu Konfucijevi učenci?

Kitajski „cof“, znamenje kitajskega dostojanstva, naj bi bili slov. poslanci porezali diktatorju slovenske državne delegacije dru. Žindri, predno si je hotel oprati svoje roke s slovensko univerzo. Čudom smo se vsi čudili, čitajoč, da je politiški mrtvec prvi zagovarjal našo največjo kulturno potrebo. Da kri ni voda, pokazali so naši vrli in neustrašeni akademiki z znanimi nezaupnicami. Katoliški dijaški društvi „Danica“ in „Zarja“ imata lepo priliko, da napravita brzo zaupnice klerikalnim poslancem, sicer se utegneta njih blagajni posušiti, da ne bo mogla prežiti niti cerkvena miš.

Da se naš najvišji šef ne bode ugrel za slovensko vsučilišče, leži na dlanu. Izborna ga je označil g. V. Kukovec na dijaškem shodu, rekoč: „Pobič, miruj, saj si priden, univerzo pa dobiš, ko postaneš velik.“

O priliki obravnave radi našega vsučilišča so pokazali Poljaki svojo slovansko vzajemnost, ki je vredna piškavega oreha. Poljski „šlahčici“ se rajše bratijo s svojim sovragom, nego bi privoščili Malorusom in Slovencem mrvico pravice, utemeljenih po božji in naravni pravici. Zato z žalostjo vskliknemo: „Ješče Poljska ni zginila!“ Ko bi slavni ljubljanski očetje to poprej vedeli, dali bi najbrž onih 200 kron dijaškemu društvu „Triglavu“ in „Sloveniji“, nego kruto obsojenim Poljakom v Gneznju, ker je srajca bliže života kakor suknja.

V Gneznju — kakor znano — se učenci niso hoteli učiti veronauka v blaženi švabščini, zato so dobili pruske batine, da je bilo njih sedalo vse klobasasto. Pa pravijo, da je pruski šolmašter zmagal pri Sedanu; no takratne batine so bile sigurno druge. Sicer pa se nahajajo tudi pri nas šole po Ljubljani in drugod, kjer se uči verouk v nemščini, v teologijah pa — latinski.

Župnik Janez Tavčar v Lešah radovljiskega okraja poučuje verouk zares v maternem jeziku, a toli intenzivno s palico, da mu je sodišče priznalo 200 kron nagrade. Čestitamo!

Kakšno metodo imajo goriški nunci, mi ni znano; vem le, da so na napredne goriške učitelje zelo hudi izza časa zadnjih deželnozborskih volitev. Pobožna „Gorica“ ima zdaj obilo gradiva za lačne predale. Obžalovati moramo, da je kandidat učitelj g. Vrtovec pri volitvi propadel. Čuje se, da so temu mnogo krivi nekateri učitelji, ker se volitve niti udeležili niso. Čudno in žalostno! Kje je tukaj stanovska zavest? Prav iz srea mi je govoril g. P. Medvešček v zadnem „Učit. Tovaršu“. Napravi se naj seznam onih učiteljev, ki niso storili svoje dolžnosti, potem se naj z njimi obračuna, samo gosp. c. kr. svetniku Vodopivcu ne grenite življenja.

Dopis „Domovine“ — „Spodnještajerskim slovenskim učiteljem — v prevdarek“, našel je odmev pri spodnještajerskih učiteljskih društvih. Dotični slovenski učitelj je moral leta prespati, da ni opazil mogočnega gibanja učiteljstva po združitvi. Sloga jači, nesloga tlači! Obširnejši odgovor prepuščam drugim.

Zanimivo je, da je neki — st — (menda v Mariboru) skrpučal v 21. št. „Deutsch-österreichische Lehrerzeitung“ od 1. Nebelung 2014 po Noreji članek „Ein Beitrag zur Ge-

schichte eines ehrlichen Maklers“, v katerem napada slovensko učiteljstvo in učiteljski (?) list „Domovino“, rekoč: „Solche und ähnliche Roheiten mehr bietet ein Lehrerblatt, nicht zu gedenken jener slovenischen Blätter, die von gemeinsten Angriffen wider die deutschen Amtsgeossen strotzen und nachweisbar in den weitaus meisten Fällen von slovenischen Lehrern bedient werden“. Ali je potem čudno, da pametni nemški učitelji ne morejo sedeti v društvu s tovarišem, ki piše take bedastoče v mescu „Nebelung“?

„Da steh ich nun, ich armer Thor,
Und bin so klug als wie zuvor.“

Č. g. urednik! Srečno in veselo novo leto Vam želi
Vaš
Rešetar.

Dopisi.

Kranjsko.

Izpod-ških planin. Gospod urednik! Nastopilo je novo leto in sestavili ste bilanco za l. 1901. Upam, da deficit ni prevelik. Toda g. urednik! ne umejte me tu napačno, moja malenkost ne meni tukaj denarnega uspeha, temveč duševnega in o tej bilanci, torej o duševnem napredku l. 1901 govorim. Gospod urednik! mislim, da bode končni „plus“ na slovenskem slovstvenem polju precej tolst, vsaj kar se tiče pedagoškega raziskovanja. In to raziskovanje utegne postati tako intenzivno in tako vsestransko v novem letu, da slednjic poseže še znani „starinoslovec Pečnik“ s svojo čudotvorno „palčico in svojim „cekarjem“ vmes. To Vam bodo, gospod urednik, temeljita predavanja, še bolj kakor onega najnovejšega pedagoga dr. Fr. Pavletiča, ko je svojim vernim — za višje ideje nesposobnim — poslušalcem predaval o „jednem duševnem povzročitelju velike francoske revolucije“.

Izvrstni poznavatelj Rousseau-a, dr. J. Pavletič, nam je pokazal najnovejši način, kako je treba predavati, da se vzbudi zanimanje za kakega duševnega velikana tudi med priprostim — a na katoliški podlagi stoječim — ljudstvom. „Slovenec“ nam je podal v svojej 265 št. z dne 18. novembra l. l. nekaj „succus“ tega predavanja in sicer v podlistku, obsegajočem celih pet „kolon“. Čujte g. urednik! V tem „succusu“ so napolnjene skoro tri in pol kolone edino le z ono tvarino, ki se peča z raznimi intimnimi odnošaji Rousseaua napram nežnemu spolu. G. predavatelj je pač dobro znal, da se nahaja med „mnogoštevilnim poslušalstvom“ mnogo takih dušic, ki kaj rade slušajo o „skrivnostih divjih zakonov bajke“, ker to jim vzbuja „spomin nekdanjih dnij“. Da, da, znati je treba združiti „das Nützliche mit dem Angenehmen“.

Ena in pol kolone pa napolnjuje raziskovanje del pisatelja-pedagoga Rousseaua. — Seveda, to raziskovanje je pač presuhoparno in preplitvo za kak duševni „auditorij“, kakoršni napolnjuje prostore „Katoliškega doma“ pri sličnih predavanjih.

Gospod urednik! Ko sem bral oni podlistek v „Slovenec“, sem se nehote domislil nekega članka, ki ga je objavil pokojni „Rimski Katolik“ v petem tečaju svojega obstanka v četrtem zvezku l. 1893. pod napisom: „Filozof Herbart v novodobni državni šoli“. Spis je potekel iz peresa nekdanjega križarja dr. Mahniča, kjer je „neusmiljeno raztrgal“ ravnatelja gospoda H. Schreinerja radi njegovega govora o Herbartu na glavni skupščini v Mariboru.

G. dr. Fr. Pavletiču svetujem prijateljsko, da si ogleda in preštudira oni članek v „Rimskem Katoliku“ in naj ga

primerja s svojim predavanjem. Našel bo razloček in sicer tak razloček, da ga bode prav na dnu „pete“ sram. Enako se mora obdelovati tako tvarino, ako hoče predavatelj doseči vsaj nekaj popularnosti, ne pa na način, kakoršnega je zajahal advokat Pavletič. Ako človek stoji na „katoliški podlagi“, naj si nikar ne domišljuje, da vse „vé in zna“. Vsaka stroka potrebuje svojega mojstra, tako tudi pedagogika. A nekaj se mi pa vsekakor čudno zdi — in g. urednik — Vas pa prosim, da mi to razjasnite: — zakaj morajo pri „katoliški stranki“ reševati pedagoška vprašanja juristi, a ne „Slomškarji“; vsaj se v njih sredi nabajajo prave kapacitete ravno na tem polju. „Erkläret mir, Graf — — —!“

G. predavatelju pa k sklepu prav dobrohotno svetujem, da se v prihodnosti drži onega zlatega reka, ki veli — sicer malo drastično, a vendar dobro: „Schuster bleib' bei deinem Leisten.“

Radoveden, ako se bo g. doktor držal te prislovice v novem letu. Vas prav „ledeno“ pozdravlja Vaš stari

Radovedneš.

Srbija.

Školski listovi u Srbiji. Ovom prilikom pišem Vam o školskim listovima koji u mojoj domovini izlaze i bave se poglavito raspravljanjem školskih pitanja u nas. Naš je jezik tako sličan sa Vašim da se mi uvek lepo možemo razumeti. Ja primam, čitam i lepo razumem nekoliko Vaših listova, rječnik „Hrvatsko-Slovenski“ koga je spremio g. prof. d-r. A. Musić, a izdala Matica Hrvatska retko mi kad zatreba. Verujući da može i koji od poštov. slovenačkih kolega zaželeći da se iz naših školskih listova, što bolje informiše o našim školskim prilikama, ja iznosim ovde imena i dr. naših školskih listova.

1. „Просвени Гласник“, ovo je službeni organ našeg ministarstva prosvete i crkvenih poslova. Izlazi u Beogradu jedan put u mesecu u sveskama i staje za inozemstvo 15 krona. Odlikuje se jedrom i ozbiljnom sadržinom, koju u obilju, pored službenog dela donosi. Sve narodne i srednje škole obavezne su da ovaj list primaju.

2. „Наставник“ organ profesorskog društva u Srbiji, izlazi jedan put u mesecu u Beogradu, raspravlja poglavito pitanja koja se tiču srednješkolske nastave.

3. „Учитель“ organ učiteljskog udruženja u Srbiji, izlazi u Beogradu krajem svakog meseca, uredjuje ga g. Mih. Stanojević učitelj u Beogradu, staje za inozemstvo 12 krona. Ovaj list, koji predstavlja udruženo srpsko učiteljstvo, navršio je 20 god. svoga izlaženja, na njemu pored učitelja rade i neki profesori srednjih škola. Pretresuje opšta i specialna pitanja iz oblasti nauke o nastavi i vaspitanju.

4. „Учительски Весник“ izdaje i uredjuje ga g. Jovan Maksimović učitelj građanske škole u Beogradu, izlazi 1. 10 i 20 u mesecu i staje za inozemstvo 8 krona. Ovaj list donosi članke i rasprave o školskim prilikama i pitanjima u nas a bavi se i pitanjima o uredjenju učiteljskog stanja i položaja. Pogledi njegovog urednika na mnoga važna školska pitanja ne slažu se u svemu sa pogledima koje ima većina udruženog učiteljstva.

5. „Просвета“ organ prijatelja narodne prosvete, izlazi u Kragujevcu tri puta u mesecu uredjuje ga g. Jovan Jovanović učitelj narodne škole. Ovaj naš, lepo uredjivani list, i po spoljašnosti svojoj i po načinu pospravljanja i po vremenu izlaženja u svemu liči na Vaš cenjeni Tovariš. Na zadovoljstvo svega srpskog učiteljstva raspravlja „Prosveta“ pitanja koja se u glavnome tiču ličnosti učiteljeve. Velika većina

srpskih učitelja sa otvorenim simpatijama prati pisanje ovoga lista. Cena za inozemstvo 12 kron.

Imamo i dva dečija lista.

1. „Зорана“ ilustrovane dečije novine, izdaje Učit. Udruženje, uredju g. Mih. Sretenović učitelj u Beogradu, izlazi jedan put u mesecu, staje za inozemstvo 2 krone.

2. „Шкољско Звонце“ list za decu, izlazi u Beogradu jedan put u mesecu, ilustrovan je, uredjuje ga i izdaje g. Jovan Maksimović učitelj gradjan. škole i urednik „Učiteljskog Vesnika“ staje za inozemstvo 2 krone.

Naša Narodna Skupština bavi će se još u ovome sazivu izmenama in dopunama u našem zakonu o narodnim školama. I narodni poslanici i gosp. ministar prosvete prijateljski su razpoloženi prema našoj narod. školi i učiteljima i mi, učitelji srpski, sa puno vere očekujemo da će se u zakonu ispraviti mnoge nezgodne odredbe, te time stvoriti povoljniji uslovi za intenzivnije razvijanje naše narodne prosvete koja je tako potrebna našem narodu, kao i da će se ugled srpskih učitelja podići i njegovi materijalni odnosi u nekoliko popraviti. Zakonski projekat radi gospodin Ministar uz saradnju nekoliko vidjenih srpskih učitelja

Mi sa nestrpljenjem očekujemo dan kad će se pred Skupštinu izneti projekat za izmene i dopune u škol. zakonu, kakve se promene budu učinile ja ću odmah izvestiti uvažne uredništvo cenjenog Tovariša.

U nas se naročito u poslednje vreme digla veliko povika na Stalni Školski Nadzor i Građanske Škole i svi su izgledi da ove dve novije naše ustanove preživljuju poslednje dane svoje, što svakojako, po mome mišljenju, ne bi trebalo da do toga dodje.

Gospodinu uredniku i cenjenim kolegama moje srdačno pozdravlje.

M.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz radovliškega okraja. V času prošnja smo za slovensko univerzo. Bog daj, da bi toliko prošnja došlo na Dunaj, da bode napolnile vsaj kakšno staro omaro v registraturi, da bode že od daleč vedno opominjala visoke gospode, kaj hočemo Slovenci.

Tudi naše društvo se je zbralo v dan 19. listopada v prijaznih Lescah, da tu na klasičnih tleh potožimo sivolasemu Triglavu, ob resnem Stolu, da „prebrisane glave pa čedne postave“ narod slovenski še nima „alma mater“ ne vsled lastne krivde, temveč v zahvalo, da je branil zapadno kulturo z lastno krvjo pred polumesecem in se mu celo odreka in stavijo v dosego iste zapreke. Navzočih 12 učiteljev in 8 učiteljic soglasno pritrjuje prošnji za univerzo in želi mnogo uspeha. Posnemajmo tudi vsi vrlega tovariša Radoslava, kar nam svetuje v „U. T.“ Trkajmo, prosimo.

Preidem k 1. točki dnevnega reda. G. nadučit. A. Grčar se spominja zborovanja, oziroma hospitacij v Boh. Bistrici.

2. „Zboljšanje učiteljskih plač.“ (Poroč. Janko Piancki.) Sklene se „Slovenskemu učiteljskemu društvu v Ljubljani“ nasvetovati, da naj naznani sl. deželnemu zboru Kranjskemu naslednje zahteve učiteljstva, na katere naj se blagovoli slednji ozirati pri bodočem zasedanju: a) Starostne doklade naj se zvišajo na 200 K. b) Tistim podrejenim učiteljem na večrazrednicah, ki nimajo prostega stanovanja, naj se dovolijo kraju primerne aktivitetne doklade, oziroma stanarina. c) Dosedanji stalež naj se spremeni tako, da bode v vsakem razredu 25 % učiteljev. č) Tistim učiteljem, ki so pri vojakihi služili aktivno, naj se ta leta zaračunajo kot službena leta. d) V I. in II. plačilnem razredu